

klei, of met de noten der muziek, met woorden of met kleur en lijn, in wezen is het alles hetzelfde en de eenige eisch is: zuiverheid in het antwoord."

„Alweer toegegeven, brave makker, maar je zult toch niet ontkennen, dat er kunstenaars zijn en kunstenaars, grootere en kleinere; velen wier werk mij ontroert, anderen die mij koud laten; enkelen die de wereld veroverd hebben en velen wier vereering zich beperkt tot weinigen. Als gij Rembrandt zegt of Vondel, zijt gij toch op een ander niveau dan als gij spreekt over Jan van Goyen of Bredero."

„Indien gij het zóó wilt opvatten, is er onderscheid; maar niet in het wezen, doch in de middelen. Er zijn er wier geluid zoo machtig en wier uitingsmiddelen zóó universeel zijn, dat zij alles overstemmen of doen verbleeken wat zich naast hen vertoont. Maar aan het wezen van hun kunstenaarschap doet dat niet toe of af, en dáárover hadden wij het toch eigenlijk. Er is geen reden om het wezen van den dichter hooger te stellen dan dat van den schilder, al is het mogelijk, dat gij meer ontvankelijk zijt voor de middelen van den een dan voor de middelen van den ander. Die woorden en begrippen verstaat is bijwijlen doof voor den klank van een viool, en zij die ontroerd worden door snarenspeel kunnen blind voor de taal der kleuren zijn. En zoo is het ook met wat men het volume van het kunstenaarsantwoord zou kunnen noemen. Er zijn er die van bewondering zwijgen tegenover het geweldig geluid van Rembrandt, maar wier ziel openbloeit van teederheid bij het Straatje van Vermeer; er zijn er aan wie Vondel voorbijgaat en bij wie een liedje van Gezelle blijft doorklinken tot een duurzaam geluk. Er moge „meer verwerkt" lijken in een der groote binnenhuizen van Jozef Israëls, er zijn er die dieper geroerd worden door den breedgespannen wolkenhemel boven een wijd waterland van Weissenbruch. Hebt gij het niet gehad, dat er op een groote tentoonstelling één klein, simpel stilleven was, een paar bloemen in een eenvoudig waterglas, die u dieper hebben getroffen en langer geboeid, dan heel de brillante rest?"

Mijn makker antwoordde niet. Hij was opgestaan en hij keek naar den hemel, die zich koepelde boven het weideveldje aan de overzij. „Ik begrijp je liefde," zei hij opeens, „wie door zulke luchten ontroerd wordt, moet wel een antwoord geven, dat ons Hollanders na aan het harte gaat!"

Was dit het sein voor het voortzetten van onzen tocht? Het noodde althans tot verder zoeken naar de motieven, welke den schilder bekoorden, wiens kunstenaarschap ons zoozeer bezighield. En kort daarna rijdende langs het smalle Oortjespad, dat tusschen hakhout en rietpluimen door zich slingert te midden van twee door den middagwind bewogen plassen, beleefden wij tenvolle van welk een ongerepte grootheid de ziel moest